

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci navrhovatele: **T. H.**, zastoupený Mgr. Štěpánem Holubem, advokátem se sídlem Za Poříčskou bránou 365/21, Praha 8, proti odpůrci: **Úřad městské části Praha 1**, se sídlem Vodičkova 681/18, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti navrhovatele proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 11. 2024, č. j. 5 A 89/2024-51, vedeném u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 266/2024, o vyloučení soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Petra Mikeše z projednávání a rozhodnutí této věci,

t a k t o :

Soudce JUDr. Petr Mikeš **n e n í v y l o u č e n** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 266/2024.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností ze dne 9. 12. 2024 se navrhovatel domáhá zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 11. 2024, č. j. 5 A 89/2024-51. Řízení o kasační stížnosti je vedeno pod sp. zn. 8 As 266/2024 a věc byla přidělena k vyřízení 8. senátu ve složení JUDr. Petr Mikeš, JUDr. Milan Podhrázký (soudce zpravodaj) a Mgr. Jitka Zavřelová. JUDr. Petr Mikeš zjistil skutečnosti, o nichž se domnívá, že mohou založit objektivní pochybnosti o jeho nepodjatosti ve shora uvedené věci, byť se subjektivně necítí být podjatý. O tom zpravil předsedu Nejvyššího správního soudu postupem dle § 8 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[2] Možný důvod své podjatosti JUDr. Mikeš spatřuje ve skutečnosti, že zástupcem navrhovatele je advokát Mgr. Štěpán Holub, s nímž se mnoho let osobně zná a tyká si s ním. Byli přáteli při studiu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Když byli oba členy kárné komise České advokátní komory, vídali se na jejich výjezdních zasedáních. V současnosti lze však jejich vztahy označit již jen jako běžné kolegiální. V tomto by proto JUDr. Mikeš důvod své podjatosti nespatořoval. V době, kdy byl JUDr. Mikeš ještě advokátem, však souhlasil s tím, že bude pro zástupce navrhovatele vykonávat v případě jeho úmrtí funkci správce dědictví [terminologií zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), „*správce pozůstalosti*“]. Na tuto skutečnost v průběhu let zapomněl, avšak z důvodu výkonu funkce soudce nepovažuje za vhodné dále v pozici správce pozůstalosti Mgr. Holuba setrvávat. JUDr. Mikeš tedy hodlá v součinnosti s Mgr. Holubem situaci řešit tak,

aby si zvolil jiného správce pozůstalosti, aktuálně však stále je potenciálním správcem jeho pozůstalosti. Tato skutečnost může dle JUDr. Mikeše navenek vzbuzovat pochybnosti o jeho nepodjatosti vůči zástupci navrhovatele.

[3] Předseda Nejvyššího správního soudu má za to, že v této věci není dán důvod podjatosti JUDr. Mikeše, a proto dle § 8 odst. 3 věty poslední s. ř. s. byl spis obsahující oznámení JUDr. Mikeše o jeho možné podjatosti předán k rozhodnutí o jeho případném vyloučení pátému senátu Nejvyššího správního soudu.

[4] Dle § 8 odst. 1 s. ř. s. *„[s]oudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“*

[5] Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 odst. 1 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je tato zásadně dána a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Podjatost soudce také zasahuje do principu nezávislosti soudce. Soudce lze z projednávání a rozhodnutí přidělené věci vyloučit pouze výjimečně a z opravdu závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě.

[6] Jak uvedl Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 22. 1. 2014, č. j. Nao 9/2014-31, (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), *„[z] ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu vyplývá, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námítky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti soudce o jeho nezaujatosti v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o nepodjatosti konkrétního soudce; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, N 127/6 SbNU 429). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem soudce vedou. Platí však, že k vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude moci, nebo schopen, nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, N 98/23 SbNU 11). Podjatost soudce totiž zcela nepochybně zasahuje do ústavního principu zákonného soudce.“*

pokračování

[7] Subjektivně se JUDr. Mikeš podjatý necítí, Nejvyšší správní soud se tak zaměřil na posouzení toho, zda jsou objektivní důvody pochybovat o jeho nepodjatosti v dané věci. V tomto ohledu se soud mohl opírat o svou judikaturu, z níž vyplývá, že vztah, který výrazně nepřekračuje standardní profesionální, resp. kolegiální známost, není shledáván jako objektivní důvod pochybovat o nepodjatosti rozhodujícího soudce (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2013, č. j. Nao 41/2013-56).

[8] V projednávané věci je proto nutné posoudit vztah soudce k zástupci účastníka řízení současně ze dvou vzájemně se prolínajících hledisek, přičemž hlediskem prvním je povaha tohoto vztahu, hlediskem druhým pak jeho intenzita (zda se jedná o zjevně intenzivní, určitým způsobem individualizovaný vztah).

[9] V usnesení ze dne 13. 3. 2014, č. j. Nao 86/2014-15, Nejvyšší správní soud v daném ohledu konstatoval: *„Soudce je právní profesionál, jehož ústavní jakožto i mravní povinností je dbát o nezávislé a nestranné rozhodování. S výkonem funkce soudce je proto nerozlučně spjat požadavek na to, aby se soudce byl schopen oprostit od nepatřičných vnějších vlivů na jeho rozhodovací činnost. Méně intenzivní vlivy na svou rozhodovací činnost tak musí být soudce být schopen odfiltrovat s ohledem na nároky své profese. Pokud tedy intenzita rušivých vlivů nedosáhne určité kritické úrovně, nemohou vzniknout legitimní pochybnosti o tom, že soudce není schopen dostát požadavkům na nezávislé a nestranné rozhodnutí, které jsou na něj kladeny a kterých si musí být vědom.“*

[10] V nynějším případě se z objektivního hlediska jedná právě o méně intenzivní vliv, od něhož se soudce je schopen oprostit. JUDr. Mikeš se zástupcem navrhovatele pojí běžný kolegiální vztah z dob studia na vysoké škole a výkonu advokacie. V současnosti spolu žádný bližší vztah neudržují a nejsou spolu v pravidelném kontaktu. Ostatně se samotným tímto kolegiálním vztahem k zástupci navrhovatele ani JUDr. Mikeš svou možnou podjatost nespojuje.

[11] Avšak ani ve skutečnosti, že JUDr. Mikeš před lety souhlasil s tím, že se v případě úmrtí Mgr. Holuba ujme funkce správce jeho dědictví, resp. nyní pozůstalosti, nepředstavuje okolnost, která by vyvolávala pochybnosti o jeho nezávislosti a nestrannosti při posouzení dané věci.

[12] Dle § 3069 občanského zákoníku se při dědění použije právo platné v den smrti zůstavitele. Činnost správce pozůstalosti by se tedy v současnosti řídila nynějším občanským zákoníkem, nikoliv zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

[13] Dle § 1556 občanského zákoníku zůstavitel může povolat správce pozůstalosti nebo některé její části a případně určit, jaké má povinnosti a zda i jak bude odměňován. Povolání správce pozůstalosti vyžaduje formu veřejné listiny (odstavec 1). Projev vůle, kterým byl správce pozůstalosti povolán, lze zrušit stejným způsobem, jakým se zrušuje závěť (odstavec 2).

[14] Dle § 1557 občanského zákoníku se správce pozůstalosti správy ujme, je-li mu známo, že byl povolán, jakmile se dozví o zůstavitelově smrti. Zjistí-li až soud, že byl správce pozůstalosti povolán, vyrozumí ho o tom.

[15] Dle § 1559 občanského zákoníku správce pozůstalosti může z funkce kdykoli odstoupit; odstoupení je účinné, dojde-li soudu.

[16] Z citovaných ustanovení občanského zákoníku je patrné, že mezi zůstavitelem a správcem pozůstalosti nevzniká vztah vzájemné ani jednostranné závislosti, který by zakládal pochybnosti o nepodjatosti JUDr. Mikeše v dané věci vzhledem k jeho poměru k zástupci navrhovatele. Zůstavitel je oprávněn projev vůle, jímž správce pozůstalosti povolal, kdykoliv odvolat, a správce pozůstalosti může z funkce kdykoli odstoupit. Rovněž samotný navrhovatel prostřednictvím svého zástupce Mgr. Holuba v podání založeném na č. l. 19 spisu Nejvyššího správního soudu zdejšímu soudu oznámil, že námitku podjatosti vůči žádné ze soudních osob nevznáší s tím, že na skutečnost, že zástupce navrhovatele v minulosti jmenoval JUDr. Mikeš svým správcem dědictví, sice upozorňuje, nicméně že navrhovatel i jeho zástupce mají za to, že tato okolnost nezakládá podjatost uvedeného soudce. JUDr. Mikeš dle svého vyjádření navíc již činí kroky k tomu, aby si Mgr. Holub zvolil jiného správce pozůstalosti.

[17] Pátý senát Nejvyššího správního soudu z uvedených důvodů neshledal, že by vyvstaly objektivní okolnosti, které by zavdávaly důvod pochybovat o nepodjatosti JUDr. Mikeše v dané věci, a rozhodl tedy o tom, že JUDr. Mikeš nebude vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 266/2024.

P o u č e n í :

Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 6. února 2025

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu